

Jordbruk som fritidssyssla

Bröderna Bror och Bengt Wass växte upp på en gård tillhörig Korsnäs AB i Södra Gesunda, där deras far, Värmlands-bördiga Wilhelm Wass, var arrendator. De kom ut i världen, Bror blev svetsare och mekaniker och ansvarar närmast för att knivar och maskiner i Stockholms Slakthus är i trim, Bengt är föreståndare för Korsnäs-Marmas stora plantskoleanläggningar i Nässja, Österfärnebo. De har tillsammans köpt den gamla gården och driver där ett föredömligt jord- och skogsbruk under semestrar och helger. Vi frågar dem:

Varför jordbruk som fritidssyssla?

och har här sammanfört deras svar.

Bengt: — Vi är båda uppväxta på detta lilla ställe i en tid, som ej gav särskilt mycket till skänks varken åt våra föräldrar eller oss av vad som nu betraktas som en självklar rätt. En tröst var att vi ej var ensamma i denna situation, alla hade ungefär likadant. Att börja arbeta i skogen var nästan den enda möjligheten som gavs att skaffa inkomst utan att ge sig iväg hemifrån. Då kunde vi också under vissa perioder och särskilt under sommaren hjälpa till hemma. Men så länge våra föräldrar levde var ändå vår insats ganska liten.

Bror: — I vårt fall berodde det också på att vi ställdes inför frågan om vi skulle sälja eller behålla egendomen, som vår far friköpt från bolaget på 60-talet. Därtill kom en del arvejord från mors sida och viss jord och skog, som tillköpts i samband med skiftet. När så de övriga syskonen hade sitt, kom vi i ”förskingringen” överens om att försöka driva egendomen tillsammans, då vi inte ville se den varken såld eller igenväxt. Vi hade ju också båda en viss erfarenhet av jordbruk från barndomen. Men att folk undrade hur det var beställt med förståndet kan kanske belysas av följande undran från en Sollerö-bo: ”Jag kan inte förstå hur någon kan vara så dum, att han betalar för att få mer arbete, när han har arbete förut!”

— När vi två övertog fastigheten 1968 tror jag inte att någon av oss hade räknat med hur stor arbetsinsats, som verkligen skulle komma att behövas. Men vi var helt eniga om att vi ville behålla den och försöka få den så lättskött, att vi skulle kunna klara arbetet på gården tillsammans med vårt egentliga arbete. — Det har många gånger varit svårt att få tiden att räcka till för de olika aktiviteter, som ständigt pågår här. Under alla år jag minns har ”Wass-gården” varit samlingspunkt för släkt och vänner från när och fjärran. Det har kanske mer än något annat bidragit till samhörighetskänslan och viljan att fortsättningsvis låta gården vara en samlande enhet.

— När vi började, hade vi en gammal traktor och en plog, men i övrigt var det dåligt beställt med redskap. Två gamla fjäderharvar och två dito trävältar löste ju de akuta behoven. Åkerlapparna var på många ställen både små och sankna, varför vi i första hand blev tvungna att täckdika och öka ut dem för att kunna utnyttja traktorn så effektivt som möjligt. Detta fick man göra på fritiden, och den som provat vet att det inte är något latmansgöra. På senare år har vi anlitat grävmaskin för att ta upp de större dikena, vilket går både lättare och snabbare men utgör en ganska stor ekonomisk belastning på ett så litet jordbruk. Någon som helst ekonomisk vinst har vi ännu inte kunnat skönja, men den lilla skog som hör egendomen till hjälper oss att hålla det hela igång. Någon ekonomisk hjälp från myndigheterna har vi varken sökt eller blivit erbjudna.

Skogen fordrar också en viss skötsel, varvid buskröjningen är det största problemet. I början provade vi kemiska preparat, typ hormoslyr, men eftersom dessa var obehagliga att handskas med och dessutom giftiga slutade vi med dem och övergick till att använda röjsåg. Den är mer miljövänlig men även arbetssammare och mera tidsödande. Till skogsvården hör även gallring och tillvaratagande av skadad skog samt nyplantering. Dessa arbeten måste utföras höst och vår, när inte jordbruket pågår.

— Varje årstid har sin speciella typ av arbete, men våren är väl den brådaste tiden, då grunden måste läggas till den odling, som till hösten förhoppningsvis ska ge en viss lön för mödan. Utsäde och konstgödsel har man beställt i förväg per telefon, en del säd har lämnats för rensning, om man har tur är väderleken bra, och på fredagskvällen hämtar man på vägen upp till Gesunda släpkärran full med den material man har beställt. Resten får man hämta på lördags morgonen efter några

timmars sömn. Så fortsätter det i stort sett dygnet runt till söndag kväll. Harvning, sådd och potatissättning bör då vara klara, och alla har under tiden fått ta sin del av arbetsbördan. — När vi efter c:a två veckor kommer tillbaka, är det alltid med en viss spänning. Hur många ”trullkelinger*) i årets sådd? Yngsta sonen Peter fick i fjol pröva att så ett par fält, varför spänningen var särskilt stor.

Livet går vidare fram till hösten med dess ”rävspel” av olika väderlekstyper, som är fritidsbondens verkliga bekymmer. — Potatisupptagningen är den första stora händelsen. Lyckas vi bärga vinterbehovet? I regel brukar tillslutningen av villiga krafter vara stor och riskmomentet måttligt. När vi efter avslutat arbete samlas omkring kaffebordet brukar stämningen vara god, och en eller annan historia smyger sig gärna in. Hur man i tidiga barndomen i flera dagar fick ”sto bukkadn yvir päron-akko”, och alla medger gärna, att det är bra mycket lättare att plocka upp vinterbehovet nu för tiden.

När det gäller skörden av säd kan det vara nog så bedrövligt. Vi minns år 1977 allt för väl. Regnet öste ner under långa perioder och gjorde fälten nästan som risåkrar, man undrade faktiskt ibland, om skörden måste ske med någon typ av flodpråm eller om man måste vänta någon tid och i stället välja snöslunga. Men under någon vecka fick vi en period av uppehållsväder och, hör och häpna, även solen tittade fram, och i första hälften av november lyckades vi pricka in en dag, då allt klaffade till 100 %, och den fodersäd som vi senare kunde leverera till köpare var av en ovanligt hög klass.

*) osädda fläckar i åkern, där ogräset får fäste.

Arbetet som fritids-aktivitet har väl kanske inte särskilt hög status, och alla initiativ måste man ta själv. Kanske har vi skapat problem för våra barn, när de en dag ska bestämma om de ska fortsätta vår verksamhet på något sätt.

— Ja, man frågar sig onekligen varför man fortsätter år efter år. Det finns säkert flera svar. Men för oss har det varit en avkoppling från det ordinarie yrket, och genom att få arbeta med sina händer har man med tillfredsställelse sett resultat av vad man gjort. Och fritiden har ju inte enbart varit arbete och slit, det har också varit frihet och vila och glad gemenskap. Vidare har vi väl haft den tanken, att om tiderna skulle förändras till det sämre, så skulle vi ha detta ställe att falla tillbaka på. Så tror vi också och hoppas, att vi på detta sätt bidrar till att hålla hembygden levande.

— Jag tror också, att om man är relativt ”marknära” kan den här fritidssysslan ge en hel del tillbaka. Känslan av att med en måttlig arbetsinsats kunna bibehålla något av den tradition, som ändå är förknippad med de små familj jordbruken i Siljans-trakten. I den tid av stress och jäkt, som vi alla måste leva med i vårt dagliga arbete är det skönt att ha en plats dit man alltid och i alla lägen kan åka utan särskild inbokning.

Under några korta sommarmånader ges tillfälle att besöka Gesunda och tillsammans med släkt och vänner verkligen njuta av tillvaron. Ett gott exempel var Fars 80-årsdag, som firades med ”sild å päron å embåå tunnbrö”. Kommentrar av Tåin Märta: ”Man känner si ålder so släkt så då man råkes båti Wass-gard!”

Bror och Bengt Wass

